

Socialforsikringens Udviklingstendenser.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
den 9. Marts 1911. *)

Af

Aage Sørensen.

Som bekendt bestemmer Grundlovens § 84, at den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis Forsørgelse ikke paahviler nogen anden, er berettiget til at erholde Hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de Forpligtelser, som Lovene herom paabyder.

Grundlovens Fædre er altsaa gaaede ud fra, at der vilde blive knyttet Betingelser til Ydelsen af offentlig Hjælp, men de har ikke nærmere præciseret, hvilke disse Betingelser skulde være. Hvad de ud fra deres Samfundsbetragtning og den Produktionsordning, de levede under, har tænkt sig, kan der dog ingen Tvivl være om. De har forudsat som det normale, at den enkelte under de Vilkaar, den fri Konkurrence bød ham, selv maatte sørge for at skaffe sig og sine Udkommet. Tyede han til det offentlige og modtog dets

*) Foredraget gengives her i noget udvidet Skikkelse.
Nationaløkonomisk Tidsskrift. XXXIX.

Socialforsikringens Udviklingstendenser.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
den 9. Marts 1911. *)

Af

Aage Sørensen.

Som bekendt bestemmer Grundlovens § 84, at den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis Forsørgelse ikke paahviler nogen anden, er berettiget til at erholde Hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de Forpligtelser, som Lovene herom paabyder.

Grundlovens Fædre er altsaa gaaede ud fra, at der vilde blive knyttet Betingelser til Ydelsen af offentlig Hjælp, men de har ikke nærmere præciseret, hvilke disse Betingelser skulde være. Hvad de ud fra deres Samfundsbetragtning og den Produktionsordning, de levede under, har tænkt sig, kan der dog ingen Tvivl være om. De har forudsat som det normale, at den enkelte under de Vilkaar, den fri Konkurrence bød ham, selv maatte sørge for at skaffe sig og sine Udkommet. Tyede han til det offentlige og modtog dets

*) Foredraget gengives her i noget udvidet Skikkelse.
Nationaløkonomisk Tidsskrift. XXXIX.

Hjælp, var dette noget abnormt og maatte behandles derefter. Han skulde føle, at han stod udenfor de erhvervende Borgeres Kreds, han maatte underkaste sig det offentlige Disciplinarmyndighed og — som det mest prægnante Udtryk for, at han var sat udenfor — finde sig i at miste sine politiske Rettigheder. Trods den humaniserende Tendens, der i Tidernes Løb i stedse stigende Grad har gjort sig gældende baade i Lovgivning og Praksis, har Fattiglovgivningen i det hele og store holdt fast ved disse Synspunkter. Det kunde ifølge Sagens Natur ikke være anderledes. Saa længe det er den ofte vanskelige og usikre Kamp for Udkommet, der giver Samfundet Spændkraft og Fremskridtsmulighed, maa man undgaa alt, hvad der frister til at unddrage sig Kampen og opgive Ævret. Fattighjælp er kun Opfyldelsen af et elementært, af alle sociale Doktriner uafhængigt Krav om Individernes Ret til at leve, en Tilflugt for dem, der er sat ud af Spillet og ikke deltager i det økonomiske Samfunds normale Liv. En fuldstændig Ophævelse af Fattigvæsenet er næppe tænkelig under en Samfundsordning, for hvilken den fri Konkurrence er det ledende Princip. Det vilde betyde en Fornægtelse af selve dette Princip.

Saa vel fra Samfundets som fra Individets Synspunkt er Fattighjælp et Onde — om end altsaa indtil videre et nødvendigt Onde. Det er bekendt nok, at saa overordentlig langt flere Spor fører til Fattigvæsenet end bort fra det, bl. a. fordi den, der en Gang er gaaet under Aaget, som oftest samtidig sætter den moralske Kraft til at ryste det af sig over Styr. Fattigvæsenet styrker Selvopholdelsesdriften mere ved at virke afskrækkende paa den, der staar udenfor, end ved at

paavirke den, der er under dets Forsorg. Ved at hjælpe Individerne med at holde sig fri for Fattigvæsenet opnaar man derfor Fordele udover dem, der giver sig Udslag i Besparelser paa Fattigbudgettet — sociale Værdier, som ikke kan maales eller vejes, men dog er reelle nok. Saadanne Bestræbelser finder desuden deres Bekræftelse i en voksende social Retfærdighedsfølelse, som bunder i Erkendelsen af, at saare mange uden egen Skyld maa ty til Fattigvæsenet.

Under en paa den fri Konkurrence beroende Samfundsordning er Individets Lyst og Evne til saa vidt muligt at sørge for sig selv den sociale Værdi, som det gælder at bevare og styrke. Naar det offentlige under saadanne Forhold vil gribe understøttende ind, er den Politik, der frembyder sig som den naturligste og hensigtsmæssigste, aabenbart den, der er udtrykt i det bekendte Slagord: Hjælp til Selvhjælp. Thi denne Politik anerkender den fri Konkurrence, men søger blot at tage Brodden af dens uheldigste Konsekvenser. Enhver ved, i hvilken vid Udstrækning dette Princip er bragt til Anvendelse. Ogsaa paa det Omraade, som her skal omtales, Socialforsikringen, er det blevet anvendt og med Held. Men det er dog givet, at saadan som den sociale Forsikrings Program i vore Dage er blevet udformet, kan det ikke i en overskuelig Fremtid blive virkeliggjort ad denne Vej. Dette har fremkaldt en Spænding, som delvis er blevet udløst ved, at man har grebet til Midler, som vanskelig lader sig forene med den fri Konkurrences Principper. Samfundsudviklingen er altsaa paa dette Omraade — naturligvis ikke som isoleret Fænomen, men i Pagt med den almindelige sociale Udvikling — blevet ført

ind paa nye Baner. Ogsaa dette giver det en særegen Tiltrækning at følge Socialforsikringens Udviklingslinier, som her skal søges fremstillede i nogle faa Rids. —

Socialforsikringen spalter sig som bekendt i flere Hovedgrene: Syge- og Invaliditets- (Alderdoms-) forsikring, Ulykkesforsikring, Efterladteforsikring og Arbejdsløshedsforsikring. Denne Inddeling, der skyldes en historisk Udvikling, er alt andet end rationel (Ulykkesforsikringen er en delvis Syge-, Invaliditets- og Efterladteforsikring osv.). Den inderlige Forbindelse mellem de forskellige Grene viser sig i, at alt drejer sig om Arbejdsevnen — for de fleste den eneste eller den væsentligste Rigdom —, Arbejdsevnen, naar den midlertidig eller stadig svækkes, naar den tilintetgøres, og naar den staar ledig paa Torvet uden at kunne finde Anvendelse. Socialforsikring benævnes ofte Arbejderforsikring, et Udtryk, der ikke er heldigt, fordi mange andre end de egentlige Arbejdere nyder godt af den. Socialforsikring er bedre, men dog heller ikke godt, da Maalet i og for sig ikke er Forsikring — den er kun et meget anvendt Middel. Maalet er en Sikring af Hjælp under visse bestemte Forudsætninger. Derfor falder al Velgørenhed udenfor Socialforsikringen, selv om den er organiseret og understøttet af det offentlige — som f. Eks. de i Henhold til Lov af 4. Maj 1907 oprettede Hjelpekasser. Disse yder efter Lovens § 4 Hjælp efter Skøn i hvert enkelt Tilfælde. Ingen er altsaa sikret Hjælp fra Kasserne, og disse bestemmer selv Hjælpens Størrelse. Det er klart, at denne Forskel er meget mere end formel, at den tværtimod er af den største principielle og praktiske Betydning.

Socialforsikringens Rammer er saa vide, at der er

Mulighed for mange forskellige Løsninger. De første Begyndelser til en Socialforsikring i den økonomiske Periode, vi befinder os i (»Kapitalismens Tidsalder«), er opstaaet som Arbejdernes Reaktion mod de usikre Eksistensforhold, som Storindustriens Gennembrud skabte. Disse Sammenslutninger var, baade hvad Udbredelse, Organisation og Ydeevne angaar, til at begynde med meget ufuldkomne og utilstrækkelige, men er i flere Lande vokset til en mægtig Hær med betydelige Ydelser. Det klassiske Eksempel paa en saadan Udvikling frembyder England. En stor Del af de engelske Hjælpekasser (Friendly Societies) nedstammer fra gamle middelalderlige Gilder, og skønt de gennemstrømmes af moderne Liv, har mange som Følge af den ejendommelige engelske Ærefrygt for gamle Skikke og Former bevaret en Efterglans af middelalderlige Ceremonier og Mystik, som staar i stærk Modsætning til vore hjemlige nøgterne og rationelle Sygekasser. Ved Siden af disse frimureragtige Foreninger opstod i Slutningen af det 18. Aarhundrede en Mængde smaa Arbejderklubber af saare primitiv Art, mere Symptomer paa den Trang, der var til Stede, end Athjælpning af den. Et nyt Lag kommer til i 20'erne og 30'erne i forrige Aarhundrede under Ledelse af filantropisk sindede Mænd af Gejstligheden og Landadelen. Disse Kasser er store og rationelt indrettede, men har kun ringe Selvstyre. Lige fra 1793 har Lovgivningen søgt at give Foreningerne et bedre forsikringsteknisk Grundlag ved at tilbyde dem forskellige Fordele, mod at de underkaster sig Statens Tilsyn. Mange af dem er dog den Dag i Dag insolvente fra et forsikringsteknisk Synspunkt. Dette har for saa vidt mindre at sige,

som Kasserne har en betydningsfuld Reserve i deres Medlemmers Solidaritetsfølelse, deres Kærlighed til deres Organisation og deraf følgende Offervillighed.

Det kan ikke undre, at Friendly Societies Organisationsformer med en saadan Udviklingshistorie frembyder et højst broget Billede. Der findes store centraliserede og derfor bureaukratiske Foreninger som »Hearts of Oak« med 300000 Medlemmer, decentraliserede som »Odd Fellows« med 750000 Medlemmer, en Hærskare af lokale selvstyrende Sammenslutninger og endelig de ganske primitive »Collecting Societies«, der ved Hjælp af Opkrævere, som gaar fra Dør til Dør, sikrer de daarligst stillede en beskeden Livsforsikring.

Om Friendly Societies Udbredelse ved man egentlig ikke andet, end at den er uhyre stor. Af registrerede Kasser — der eksisterer en stor Mængde uregistrerede — fandtes i 1907*) 27203 med 6,127306 Medlemmer og 55 Collecting Societies med 9,010574 Medlemmer. Formuen udgjorde 55 Mill. £.

Heller ikke af Kassernes Ydelser lader der sig tegne noget tydeligt Billede paa Grundlag af de foreliggende statistiske Oplysninger. Nogle yder kun Begravelseshjælp — det er efter al Sandsynlighed fra Begravelseskasserne, den hele Bevægelse har taget sit Udgangspunkt. Men Sygeforsikringen er nu Hovedsagen. Den er mer eller mindre udviklet efter Medlemmernes økonomiske Evne. Nogle af de Kasser, der er naaet videst frem, giver Hjælp igennem længere Tidsrum efter en aftagende Skala og har saaledes gjort

*) De her meddelte Tal er tagne fra Thirteenth Abstract of Labour Statistics of the United Kingdom 1907—1908. London 1910.

Tilløb til en Invalideforsikring. Ogsaa Alderdomsforsikring drives af en Del Hjælpeforeninger. Men det er dog ikke stort, der er udrettet i denne Retning, og det er kun kommet de mest velstillede blandt Arbejdere og Middelstandsfolk til Gode.

Fagforeningerne har i betydeligt Omfang søgt at sikre deres Medlemmer de samme Fordele som Hjælpekasserne. I Aaret 1909 anvendte 100 af de største Fagforeninger 10 % af deres Udgifter til Strikeunderstøttelse, men 68,5 % til Hjælpekasseopgaver (26,6 % gik til Arbejdsløshedsunderstøttelse, 41,9 % til syge, tilskadekomne, gamle og til Begravelseshjælp). At Arbejdsløshedsunderstøttelsen spiller en saa fremtrædende Rolle i Fagforeningerne er ganske naturligt, da denne Understøttelse er et Slags Selvforsvar overfor Medlemmerne for at hindre dem i at underbyde deres Kammerater og derved bringe den Minimalløn, som Fagforeningerne har tilkæmpet sig, i Fare. At Forsikringen mod Arbejdsløshed er meget mere end et Fagforeningsproblem, er en Erkendelse, der først er trængt igennem i de senere Aar, og som Følge heraf har Lovgivningsmagten hidtil kun i ringe Grad beskæftiget sig dermed, hvad der ganske vist ogsaa staar i Forbindelse med de store praktiske Vanskeligheder, som Gennemførelsen af en Arbejdsløshedsforsikring støder paa. Men efter at Problemet en Gang er blevet rejst, har det meldt sig med en overordentlig Styrke og lægger maaske større Beslag paa Offentlighedens Opmærksomhed end nogen anden af Socialforsikringens Opgaver. Dette er forklarligt nok. Thi Arbejdsløshedens Aarsager er ikke som Sygdomme, Ulykkestilfælde, Alderdom osv. en uundgaaelig Følge af

Menneskelivets Vilkaar, men derimod for Størstedelen betingede af sociale Forhold. Ved Drøftelsen af Arbejdsløsheden, dens Bekæmpelse og Lindringen af dens Følger føres man derfor midt ind i Nutidens lidenskabelige sociale Debat.

I Frankrig repræsenterer Sociétés de secours mutuels en Bevægelse, der svarer til de engelske Friendly Societies. De franske Hjælpekassers Historie gaar ikke saa langt tilbage i Tiden som de engelskes. Den franske Revolution, der jo dyrkede Individualismen i Renkultur, gjorde nemlig i Frihedens og Lighedens hellige Navn Ende paa alle Fortidens Institutioner af denne Art. Den skabte rigtignok ikke samtidig sociale Tilstande, der gjorde disse Institutioner overflødige, og de skød derfor hastigt op, i Begyndelsen hemmelige og ulovlige, senere taalte og under Napoleon den 3die Genstand for Regeringens omsorgsfulde Røgt og Pleje. Napoleon den 3die var den første, der drev »Socialpolitik« i den Forstand, at han tog Socialforsikringen i sine politiske Formaals Tjeneste. Det er ham, der har paastrykt den franske Socialforsikring sit Præg, indtil nyere, fra Tyskland udgaaende Strømninger har gjort sig gældende i de senere Aar. Han fremmede den frivillige Bevægelse ved at give Foreningerne Retspersonlighed, yde dem Statstilskud og ved at interessere Overklasserne for dem — deraf de mange »Æresmedlemmer«, de har den Dag i Dag —, men søgte samtidig at berøve dem deres revolutionære Gifttænder ved at begrænse deres Størrelse og faa betitlede og dekorerede Personer til at overtage Ledelsen. Et karakteristisk Træk ved den franske Stats Politik paa Socialforsikringens Omraade er Oprettelsen

af Statsanstalter (Caisse nationale des retraites, oprettet ved Lov af 18. Juni 1850, Caisse nationale d'assurance en cas de décès et d'accidents, oprettet ved Lov af 11. Juli 1868, begge administrerede af Caisse nationale des dépôts et consignations), i hvilke der kan tegnes Alderdomsforsikring m. v. paa særligt gunstige Vilkaar og under mere betryggende Former end Hjælpekasserne kunde tilbyde. Efter at den sidste Lov af 1. April 1898 om Hjælpekasserne er traadt i Kraft, er disses Antal og Medlemstal steget meget stærkt. I 1898 var der 11825 Kasser med 1279358 aktive og 244632 Æresmedlemmer, i 1907 derimod 19090 Kasser med 4.141566 aktive og 480869 Æresmedlemmer. En ejendommelig Side ved den franske Hjælpekassebevægelse, som vistnok ikke har noget tilsvarende andetsteds, er det betydelige Omfang, hvori man ved Lærerstandens Hjælp har faaet Skoleungdommen taget med. I 1907 fandtes 2159 Skolehjælpekasser med 716767 nydende og 48407 Æresmedlemmer. Iøvrigt tilhører en meget stor Del af Hjælpekassernes Klientel Smaaborgerne, og Flertallet af de franske Lønarbejdere — deres Antal er ca. 9 Mill. — staar udenfor. Lige saa lidt som Kasserne endnu har formaaet at knytte alle dem til sig, der har Brug for dem, har de været i Stand til at tilvejebringe en fuldstændig Socialforsikring. Tyngdepunktet i de franske som i de engelske Kasser ligger i Sygeforsikringen. Ogsaa her har Trangen til en videregaaende Forsikring, en Invalidforsørgelse meldt sig, men den er kun i ringe Grad blevet tilfredsstillet. Medens flere af de mægtige engelske Friendly Societies har kunnet gøre Forsøg paa at løse Problemet indenfor deres egne Rammer, er de franske Kasser med

deres mindre Medlemsantal gaaet den Vej at slutte sig sammen i saakaldte Genforsikringsforeninger, som yder Hjælp, naar Understøttelsen fra Hjælpekassen hører op. I Aaret 1907 anvendte Kasserne henved 27 Mill. frcs. til syge, 1,6 Mill. til Enker og forældreløse Børn og endelig 15,8 Mill. til Alderdomspensioner. En Del af dem ejer en samlet Kapital af ialt 215 Mill. frcs., hvis Renter anvendes til Udbetaling af Alderdomspensioner. Denne Fond bestaar af Kassernes egne Indbetalinger, et betydeligt Statstilskud og Renter. Gennemsnittet af Pensionerne, som ydes af denne Fællesfond, udgjorde i 1907 74 frcs. 72 cts. Alderdomsforsikringskassen havde i 1908 1,3 Mill. forsikrede, 306736 nød Renter, hvis Gennemsnit var ca. 130 frcs. Man kan altsaa ikke sige, at de Bestræbelser, der gennem Generationer er blevne udfoldede i Frankrig for ad Frivillighedens Vej at sikre de ubemidlede en glad Alderdom, hidtil har bragt imponerende Resultater. Omsider har man da ogsaa opgivet Ævret.

I ét Land holder man derimod med fortvivlet Energi fast ved Selvhjælpsprincipet og har i de senere Aar gjort sig ligefrem heroiske Anstrængelser for ad denne Vej at opnaa Resultater, der kan tilfredsstillende en moderne Socialpolitik Fordringer. Det er Belgien. Her var i lange Tider Frankrig Forbilledet. Vi finder ogsaa i Belgien Statsforsikringsanstalter og en frivillig Hjælpekassebevægelse, der fremmes af Staten paa lignende Maade som i Frankrig, fra 1883 tillige paa den for Belgien ejendommelige Maade, at man gav Ledere og Grundlæggere af Hjælpekasser Valgret uden Hensyn til Census. Fra Begyndelsen af indeværende Aarhundrede slog man imidlertid ind paa en Under-

støttelsespolitik af en saa energisk og særegen Art, at den sikrer Belgien en ejendommelig og interessant Stilling i Socialforsikringens Udviklingshistorie. Alderdomsforsikring kan tegnes i Caisse Générale de Retraite, der er oprettet ved en Lov af 8. Marts 1850. I en længere Aarrække har Staten ved Tilskud fra Aar til Aar søgt at fremme Tilslutningen til denne Kasse. Ved Love af 10. Maj 1900 med Tillægslove af 18. Februar og 20. August 1903 har dette Tilskudssystem faaet fastere Form. Statstilskudet udgør 60 cts. for hver frc., der ydes i Præmie, indtil et Beløb af 15 frcs, altsaa højst 9 frcs., forudsat at den Rente, der opnaas, ikke overstiger 360 frcs. aarlig. Statstilskudet kan udgøre indtil 15 Mill. frcs. aarlig. Tilskud ydes desuden af Provinserne og Kommunerne samt af talrige Arbejdsgivere. Et ejendommeligt Træk ved den belgiske Ordning er det endvidere, at man har søgt at organisere Tilgangen til Statsalderdomskassen gennem lokale anerkendte Hjælpekasser, der oprettes i dette Øjemed. Medlemmerne af disse Kasser opnaar betydelige Fordele, bl. a. et Statstilskud paa 2 frcs., naar de mindst har indbetalt 3 frcs. aarlig paa deres Forsikringsbog.

Under Paavirkning af denne Drivhuskultur har Alderdomsforsikringen faaet en vid Udbredelse i Belgien. Antallet af Hjælpeforeninger, der indbetalte Præmier til Alderdomskassen, er vokset fra 985 i 1898 til 5600 i 1909, da deres Medlemsantal var 1,1 Mill. Der udbetaltes samme Aar Renter til 40000 Nydere; Gennemsnittet var ca. 200 frcs. Renten begynder under normale Forhold tidligst at løbe ved 55 Aars Alderen, senest ved 65 Aars Alderen. Ejendommeligt er det

at lægge Mærke til, at Sygeforsikringen synes at være blevet hæmmet ved denne stærke Udvikling af Alderdomsforsikringen. I 1909 fandtes nemlig kun 3550 Hjælpekasser med 420000 Medlemmer, der gav sig af med Sygeforsikring, hvad der maa siges at være meget lidt i et Land med 7,4 Mill. Indbyggere, hvoraf 2,1 Mill. er Lønarbejdere. Indenfor Sygekasserne har der dog ogsaa med Statens kraftige Støtte fundet en interessant Udvikling Sted henimod Invalidforsikring. De belgiske Sygekasser har ligesom de franske dannet Genforsikringsforbund, der yder Invalidhjælp til kronisk syge og andre Invalidere. I Henhold til en Lov af 1906 yder Staten et Tilskud af henholdsvis 20, 40 og 60 cts. pr. frc. Præmie til disse Forbund, eftersom Invalidhjælpen ydes i indtil 2 Aar, indtil 5 Aar eller indtil 65 Aars Alderen. I 1909 fandtes 68 saadanne Forbund med 145000 Medlemmer, Invaliderefterne udgjorde gennemsnitlig ca. 190 frcs. aarlig. Det er ikke just store Resultater, men selv med Belgiens Stolthed, Alderdomsforsikringen, forholder det sig ikke bedre, end at Begasse*) udtaler, at faktisk er det kun Eliten af Arbejderne, som slutter sig til Bevægelsen; de bredere Befolkningslag, som ikke har Begreb om Forsorg, er fremmed overfor den. —

Saafernt de Forfattere, der i 50erne og 60erne i forrige Aarhundrede skrev om Socialforsikring med England som det store Forbillede, saa, hvilke Resultater den frivillige, paa Hjælp til Selvhjælp beroende Forsikring havde naaet, vilde de rimeligvis sige, at dette overtraf deres dristigste Forventninger. Indvendte

*) Die Arbeiterversicherung im Auslande, Heft XII a, S. 35.

man, at der dog endnu var saare langt til Maalet, vilde de sikkert svare, at man maatte huske, at man her stod overfor en levende Bevægelse, der var i stadig Udvikling og endnu kunde gøre store Erobring. Ikke desto mindre maa det erkendes, at Princippet Hjælp til Selvhjælp har spillet Fallit som det Grundlag, hvorpaa hele Socialforsikringens Problem skulde kunne løses. Sagen er nemlig den, at der er kommet konkurrerende Midler frem, der hurtigere og sikrere fører til Maalet. Dermed er det imidlertid ingenlunde givet, at Princippet Hjælp til Selvhjælp skulde have udspillet sin Rolle. Selv Tvangsforsikringens ivrigste og mest overbeviste Tilhængere indrømmer, at den frivillige Forsikring etisk set er langt værdifuldere, og at den er mere folkeopdragende end Tvangsforsikringen, og naar de dog holder paa denne, skyldes det dens langt større Effektivitet*). Spørgsmaalet bliver da det, om man ikke, ved, i Stedet for som i Belgien at sprede Kræfterne, at samle dem om bestemte begrænsede Opgaver, som erfaringsmæssigt lettest løses ved frivillig Forsikring, kan bevare de Fordele, som er knyttet til denne. Det er det, vi har gjort herhjemme ved den her gældende Ordning af Syge- og Arbejdsløshedsforsikringen.

Imidlertid maa det sikkert indrømmes, at adskillige heldige Omstændigheder, som ikke findes andetsteds, har muliggjort de særdeles gode Resultater, vi har opnaaet hos os i Sygeforsikring og Arbejdsløshedsforsikring. I andre Lande, hvor man ikke har brugt Fortiden, men det Ideal, man stræbte henimod, som

*) Se bl. a. en Udtalelse af Dr. Zacher i Actes du VIII Congrès International des Assurances Sociales. Rom 1909. I. S. 125—126.

Maalestok, har man fundet Vejen saa trang og Maalet saa fjernt, at man har slaaet ind paa andre Veje. En af disse Veje er Tvangsforsikringen. Det er som bekendt Bismarck, der har vist Verden, hvad der kunde udrettes ved den. Tvangsforsikring var vel ikke noget ukendt før ham. Tværtimod var de Understøttelseskasser, som var knyttede til Lavene, tvungne, og Tvangsforsikring kendtes ogsaa blandt Minearbejdere og paa enkelte andre Omraader. Men det er hans uhyre Fortjeneste at have ført Beviset for, at en Tvangsforsikring kan gennemføres under Nutidens Produktionsforhold overfor den moderne Arbejderstand. Det var det historiske, mægtige Sammenstød mellem Socialdemokratiet og Bismarck i 70'erne i forrige Aarhundrede, der bragte ham til at drive Socialpolitik. Den skulde være et Middel til Socialdemokratiets Bekæmpelse. Socialdemokratiet var en politisk Bevægelse, hvis Maal var Erobringen af den politiske Magt for at ændre Samfundsforholdene. Socialreformen skulde da vise, at de herskende Klasser i Riget havde baade Vilje og Evne til at betrygge Arbejdernes Kaar, og saaledes stoppe nogle af de væsentligste Kilder til Misfornøjelse. Den socialdemokratiske Bevægelse var dernæst rettet mod Arbejdsgiverne som Kapitalens Indehavere eller Repræsentanter. I den sociale Freds Interesse knyttede da Bismarck helt igennem Forsikringspligten til Arbejdsforholdet, gjorde saa at sige Forsikringen til en Del af Arbejdsaftalen. En stor Del af de økonomiske Byrder ved Forsikringens Gennemførelse lægges paa Arbejdsgivernes Skuldre, desuden paalægges der dem et ikke ringe personligt Arbejde til Bedste for de forsikrede, og i Bestyrelserne for de fleste af Forsikringens Organer arbejder Arbejdsgivere og Ar-

bejdere sammen — dog naturligvis saaledes, at Bureaukratiet ogsaa faar et Ord med i Laget.

Det er ikke muligt her at give et blot nogenlunde fuldstændigt Billede af, hvorledes Bismarck førte disse Tanker ud i Livet. Det maa være tilstrækkeligt at anføre, at i 1909 var 13,4 Millioner Arbejdere eller 21 % af Tysklands Befolkning forsikrede mod Sygdom i 23000 Sygekasser. Udenfor Tvangsforsikringen staar endnu, indtil den ny Rigsforsikringslov træder i Kraft, Landarbejdere og Tyende. I samme Aar udgjorde Udgifterne til Sygebehandling osv. 337 Mill. Mark. Hjælp ydes i indtil 26 Uger. Præmierne udredes med en Trediedel af Arbejdsgiverne og to Trediedele af de forsikrede, og de to Partier er repræsenterede i samme Forhold i Kassernes Bestyrelser. Ulykkesforsikringen omfattede i 1909 ikke mindre end 23,8 Mill. Personer, Arbejdere og en Del smaa Arbejdsgivere i Industri, Land- og Skovbrug samt Søfart. Erstatningerne bestaar foruden i Helbredelsesomkostninger i en aarlig Rente, der løber fra den 13. Uge efter Ulykken i Invaliditetstilfælde, og som i Dødstilfælde tilfalder de efterladte. Forsikringen bæres af gensidige tvungne Arbejdsgiverforbund af faglig Art, hvoraf der i 1909 fandtes 114. Erstatningerne udgjorde i 1909 et Beløb af 162 Mill. Mk. I første Instans fastsættes de udelukkende af Arbejdsgiverforbundene, men disses Afgørelser kan indbringes for Voldgiftsretter og for Rigsforsikrings-Departementet i Berlin; begge Steder er baade Arbejdsgivere og Arbejdere repræsenterede.

Invalideforsikringen*) omfatter (1909) 15,4 Mill. Personer, alle Arbejdere i alle Erhvervsgrene, Privattjene-

*) Jfr. min Indberetning til Invalidekommissionen; Den tyske Invalideforsikringslov af 13. Juli 1899. Kbh. 1905.

stemænd o. lign. med indtil 2000 Mk. i Aarsfortjeneste. Forsikringspligten begynder ved 16 Aars Alderen. I Præmie betaler Arbejdsgivere og Arbejdere det samme Beløb, og Riget yder et Tilskud, der omtrent svarer til, hvad Arbejdsgivere og Arbejdere hver for sig udreder (50 Mk. til hver Rente). Det ugentlige Præmiebeløb udgør 14, 20, 24, 30 og 36 Pf. efter den Lønklasse, vedkommende Arbejder befinder sig i. Bidragene ydes paa den Maade, at Arbejdsgiveren køber Mærker, som opklæbes paa Kort for hver Arbejder (deraf Øgenavnet »das Klebgesetz«). Disse Kort indsendes til Forsikringsanstalterne — hvoraf der findes 31 territoriale, foruden 10 særlige for Statsbanerne, Minearbejdere og Søfolk —, hvor de opbevares og danner Grundlag for Beregningen af Renten. Ydelserne bestaar i fri Kur og Pleje ud over den Tid, i hvilken denne paahviler Sygekasserne (26 Uger), en Invaliderente, der tilstaas den, der efter at have ydet Bidrag i mindst 200 Uger er ude af Stand til at tjene en Trediedel af, hvad en Person i vedkommende Stilling sædvanlig kan fortjene, samt en Alderdomsrente, der ydes efter 70 Aars Alderen, naar vedkommende har ydet Bidrag i mindst 1200 Uger, uden Hensyn til om Invaliditet foreligger. Gennemsnittet af Invaliderenterne udgjorde i 1909 174 Mk., af Alderdomsrenterne 163 Mk. Invalideforsikringsanstaltnes samlede Formue udgjorde i 1909 1574 Mill. Mk., hvoraf Halvdelen var anbragt i forskellige almenyttige Foretagender (Arbejderboliger, Hospitaler osv.).

I Forbindelse hermed kan nævnes, at der af den tyske Arbejderforsikrings Organer udfoldes en ret betydelig og virkningsfuld forebyggende Virksomhed

til Undgaaelse af Ulykkestilfælde og Bekæmpelse af Folkesygdomme som Tuberkulose og (i mindre Omfang) Alkoholisme.

Samtlige tyske Arbejderforsikringslove er blevet sammenarbejdede til en enkelt Lov, »die Reichs-Versicherungsordnung«, som blev vedtaget af Rigsdagen den 30. Maj d. A., et Kæmpeværk paa 1750 Paragraffer. Forslaget til denne Lov blev fremlagt i Rigsdagen den 12. Marts 1910 og er blevet underkastet en meget energisk og indgaaende, men just ikke frugtbar Behandling. Udvalgsbetænkningen er paa over 1000 Foli sider. Det maa ikke være saa let at være tysk Rigsdagsmand, naar man vil følge lidt med. Forhandlingerne blev førte med en overordentlig Lidenskab og prægedes stærkt af Udsigten til de nær forestaaende Valg. Rigsforsikringsloven bærer dybe Mærker af, at den er Frugten af vidtgaaende Kompromiser og Indrømmelser til agrarisk Snæversind, og den er ikke blevet en værdig Slutsten paa det mægtigste Størværk, Socialforsikringens Historie hidtil har kendt.

I Enkeltheder frembyder Loven dog en overordentlig Interesse for Fagmanden paa Grund af det uhyre Erfaringsmateriale, der er nedfældet deri. Her kan kun være Tale om at dvæle ved dens mest karakteristiske Sider. Først kan det dog være rigtigt at nævne, hvad Loven ikke bringer. Den indeholder intet Forsøg paa at løse Socialforsikringens vanskeligste Problem, Forsikringen mod Arbejdsløshed. Dette ligger ikke i, at man ikke erkender Problemets Betydning. Man har tværtimod skænket det en overordentlig Interesse i Tyskland, og for nogle Aar siden har det kejserlige statistiske Bureau udgivet en stor og om-

hyggelig udarbejdet Oversigt over Sagens Stilling i alle civiliserede Lande*). Men man har stiltiende indrømmet, at den offentligretlige Tvangsforsikring ikke magter at løse Spørgsmaalet paa tysk Grund. En Løsning kan utvivlsomt overhovedet sikrest naas ved at bygge videre paa den Udvikling, som er skabt af Fagforeningerne. Men selv dette lader sig kun gøre under særligt gunstige Forhold. Ellers kan det gaa saa ynkeligt som i Frankrig, hvor man i 1909 stillede 100000 frcs. til Raadighed til Tilskud til Arbejdsløshedskasser, men kun kunde faa uddelt 42000 frcs. til 94 Kasser med 40000 Medlemmer. Bedre er det gaaet efter Gentersystemet med kommunale Tilskud umiddelbart til Fagforeningerne. En national Lovgivning med særlige Forsikringskasser, ganske vist i nær Tilslutning til Fagforeningerne, findes kun i Norge og Danmark. Disse Forsøg er blevet fulgt af et uventet Held. Efter Arbejdsløshedsinspektørens sidste Beretning for Finansaaret 19⁰⁹/₁₀ er nu 95289 Arbejdere (64 % af Mændene og 22 % af Kvinderne i Industrien), heraf 27500 Arbejdsmænd forsikrede mod Arbejdsløshed, og der blev i det nævnte Finansaar udbetalt 1,473872 Kr. i Understøttelser. Der er Grund til at understrege, hvor enestaaende meget her er naaet paa et Omraade, som Samfundskritiken særlig samler sig om — navnlig i disse Tider, hvor Angrebene paa Arbejdsløshedskasserne drives med en næsten sportsmæssig Iver.

Interessen ved den tyske Rigsforsikringslov knytter sig særlig til Sygeforsikringen og Efterladteforsikringen (Enker og Børn). Sygeforsikringspligten udvides til

*) Die bestehenden Einrichtungen zur Versicherung gegen die Folgen der Arbeitslosigkeit im Ausland und im Deutschen Reich.

Arbejderne i Land- og Skovbrug samt til de kun forbigaaende (o: mindre end en Uge) beskæftigede Arbejdere, til Hjemmeindustriens Arbejdere og Vandrearbejdere — ialt en 6—7 Mill. Mennesker. Naar de sidste Grupper hidtil har været holdte udenfor, ligger det i, at man paa Grund af Arbejdsforholdets løse Beskaffenhed ikke her har kunnet holde sig til Arbejdsgiveren som den, der skulde melde til og fra og yde Bidrag. Man har nu maattet gribe til den Udvej at paalægge de forsikrede selv at melde sig til Sygekassen, medens et Kommunalbidrag for de forbigaaende beskæftigedes Vedkommende træder i Arbejdsgiverbidragets Sted. De nye Landsygekasser har — karakteristisk nok — gennemgaaende ikke faaet Selvstyre, idet deres Bestyrelser som Regel vælges af vedkommende Kommunalbestyrelse.

Om Styret af Kærnen af de tyske Sygekasser, de lokale Kasser, førtes en interessant Strid. Regeringen foreslog, at Præmien fremtidig skulde deles ligelig mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, og at de to Parter i Overensstemmelse hermed skulde være repræsenterede i samme Forhold i Kassernes Bestyrelser, medens som omtalt Arbejdsgiverne nu kun betaler en Trediedel af Præmierne og besætter en Trediedel af Bestyrelsespladserne. Regeringen tog sit Udgangspunkt for dette Forslag i Beskyldninger mod Socialdemokraterne for, at de misbrugte deres Flertal i Bestyrelserne politisk, bl. a. ved at de ved Ansættelser af Tjenestemænd ved Kasserne tog mere Hensyn til, om Ansøgerne var gode Partifæller, end om de besad de fornødne Kvalifikationer. At disse Beskyldninger skulde være helt grebne ud af Luften, er der ingen Anledning til at tro,

skønt det paastaas fra socialdemokratisk Side. En socialdemokratisk Overbevisning kan jo ikke anses som en ufejlbarlig Vaccine mod almenmenneskelige Fejl og Lidenskaber. Men efter en Udtalelse fra en sikkert upartisk og objektivt dømmende Mand som Redaktøren af Soziale Praxis, Professor Francke, (se S. P. XX Sp. 923), har Misbrugene hørt til de store Undtagelser. Regeringens Forslag vakte den største Modstand i Arbejderkredse, hvor man ikke var til Sinds at sælge Flertalsretten for en Nedsættelse af Kontingentet. Paa den anden Side var der i Arbejdsgiverkredse en Del Stemning mod at paatage sig et forøget Bidrag til Sygekasserne. Under Forhandlingerne paa Rigsdagen har man da løst Spørgsmaalet paa den i Sandhed salomoniske Maade, at Loven har ladet det blive ved det gamle med Hensyn til Præmiebetalingen og Fordelingen af Bestyrelsespladserne, men samtidig berøvet de forsikrede Muligheden for at gøre deres Flertal gældende ved Ansættelsen af Tjenestemænd og Vedtægtsforandringer (de to Parter stemmer hver for sig, og i Tilfælde af Uenighed afgøres Sagen paa en for de forsikrede lidet betryggende Maade). Det kan ikke undre, at Stemningen i Arbejderkredse ikke er blevet blidere, efter at man har fundet paa denne Udvej. Man taler forbitret om, at de forsikrede er blevne retsløse, og frygter en Invasion i Sygekasserne af de saakaldte »Militäranwärter«, forhenværende Underofficerer, hvis martialske Skikkelser man møder, naar man besøger de tyske Invalideforsikringsanstalter.

Der er Grund til at dvæle lidt ved denne Episode, fordi den viser, hvorledes Socialforsikringens Organer kan være voldgivne Lovgivningsmagt og Administration

under en Tvangsforsikringsordning. De forsikrede er nødsagede til at blive indenfor Forsikringens Rammer og maa finde sig i de Vilkaar, der bliver budt dem. Det er indlysende, at noget tilsvarende ikke lader sig gennemføre overfor en frivillig Forsikring; her hævner Overgreb eller Misgreb sig ved, at de forsikrede trækker sig tilbage. Den frivillige Forsikring indeholder derfor ganske andre Garantier for et virkeligt Selvstyre end Tvangsforsikringen.

Ved Indførelsen af en Forsikring af Enker og faderløse Børn føjes en ny Gren til den tyske Socialforsikring, som intet Sidestykke har i noget andet Land. Men Loven bærer ganske vist ogsaa Spor af, det drejer sig om et Forsøg paa et hidtil ukendt Omraade. Til Forsikringens Gennemførelse benyttes Invalideforsikringens Organer, idet der simpelt hen foretages en Forhøjelse af Præmierne med omtrent en Fjerdedel. Riget yder et Tilskud af 50 Mk. til hver Enkerente og 25 Mk. til hver Barnerente. Enken har dog kun Ret til Rente, hvis hun er invalid. For hendes Vedkommende betyder Reformen derfor egentlig kun en Udvidelse af Invalideforsikringen til Kvinder, der nu kun i ringe Grad nyder godt af den. Som Eksempel paa Renternes Størrelse kan (efter Forslaget) nævnes, at naar en Arbejder, der har ydet Bidrag i 4de Lønningsklasse (850—1150 Mk.) i 30 Bidragsaar, dør, faar hans Enke 122 Mk. 40 Pf. i aarlig Rente, saafremt hun er invalid. Efterlader han sig tre Børn under 15 Aar, udgør Barnerenterne 123 Mk., har han kun ydet Bidrag i 20 Aar 113 Mk. 40 Pf. —

Til den formelle Sammenarbejdelse af den tyske Arbejderforsikrings hidtil spredte Lovbestemmelser,

som Rigsforsikringsloven repræsenterer, svarer ikke en nøjere organisk Forbindelse mellem Forsikringens forskellige Grene, undtagen for saa vidt som man i det saakaldte »Versicherungsamt« har skabt et lokalt Bindeled, hvis Betydning Rigsdagen dog har svækket en Del i Sammenligning med, hvad Regeringen havde foreslaaet. En fuldstændig Sammensmeltning af Forsikringsgrenene, som har mange og energiske Talsmænd i Tyskland, har Regering og Rigsdag ikke villet gaa med til. Det forstaas ogsaa let, hvor vanskelig gennemførlig en saadan Reform vilde være overfor de store Interesser, som er knyttede til de bestaaende Forsikringsorganer. Imidlertid er Sammensmeltningstanken i sig selv sund og god, og den er ogsaa blevet realiseret, hvor man stod paa bar Bund som i Ungarn, hvor man har gennemført en efter Sigende fortræffeligt virkende organisk Forbindelse mellem Syge- og Ulykkesforsikring. Overalt i anden nyere Lovgivning vil man se Sammensmeltningstendensen i Virksomhed.

Selv om den tyske Tvangsforsikring for Ulykkesforsikringens og Sygeforsikringens Vedkommende omfatter ogsaa visse Kategorier af selvstændige erhvervsdrivende, er den dog principielt stadig en Arbejderforsikring. Regeringen har bestemt modsat sig Opfyldelsen af de Ønsker, der navnlig fra Haandværkerkredse er fremsat om at udvide Invalidforsikringen til selvstændige Haandværksmestre. Den, der vil være selvstændig, maa ogsaa selv betrygge sin Fremtid, har man svaret. I Østrig foreligger der derimod for Tiden et omfattende Forslag om ogsaa at bringe de saakaldte selvstændige ind under Tvangsforsikringen — altsaa et Skridt henimod det, man kalder Folkeforsik-

ring. I 1904 offentliggjorde den østrigske Regering et meget omtalt, saakaldt »Program«, der foruden en Reform af den allerede eksisterende tvungne Syge- og Ulykkesforsikring omfattede et Forslag til en Invaliditets- og Alderdomsforsikring for Arbejdere. Forslaget blev fremlagt for Parlamentet i 1908. I Mellemtiden var der imidlertid sket en dybtgribende Ændring i Østrigs Forfatningsliv. Det gamle Kuriesystem var afløst af et Folketing, som var fremgaaet af den almindelige Valgret. Magtens Tyngdepunkt var lagt i Middelstandens Hænder, og dennes Repræsentanter fordrede Tvangsforsikringens Udvidelse til de selvstændige. Regeringen stillede sig imødekommende og lovede at føje et Forslag om Alderdomsforsikring af de økonomisk selvstændige, som staar Arbejderne nær i Kaar, til Programmet. Dette er ogsaa sket. Medens Forslaget omfatter baade Invaliditets- og Alderdomsforsikring for Arbejderne, indfører det en Alderdomsforsikring for selvstændige, saaledes at Renten begynder at løbe fra 65 Aars Alderen. Alle, baade Arbejdere og selvstændige, udgør én Risikogruppe. Det har nemlig vist sig, at paa Grund af den højst forskellige Aldersfordeling indenfor de to Grupper vil den samme Præmiesats, som kan sikre en Arbejder baade Invaliditets- og Alderdomsrente, kun kunne sikre en »selvstændig« Alderdomsrente. Forsikringstvungen skal omfatte selvstændige, hvis Indkomst ikke overstiger 2400 østrigske Kroner og regelmæssigt ikke beskæftiger mere end to Lønarbejdere udenfor Familien. Minimumsbidraget er en østrigsk Krone om Maaneden. Herfor opnaas efter 20 Aars Ydelse 198 østr. Kroner, efter 30 Aars 222 Kr. og efter 40 Aar 246 Kr. Forslaget er endnu Gen-

stand for Overvejelse i Parlamentet, og om dets endelige Skæbne vides intet.

Endnu skal bemærkes, at Østrig er det første Land, der har Æren af ved en Lov af 16. December 1906 at indføre en tvungen Invalide- og Efterladteforsikring for den moderne Middelstand, den store Skare af Funktionærer af forskellig Art, der er knyttet til vor Tids Storbedrifter. Et Forslag i samme Retning er fornylig forelagt den tyske Rigsdag.

Tyskland er det eneste Land, der har indført en omfattende Socialforsikring, udelukkende baseret paa Tvangsprincippet. Dette Princip er iøvrigt i flere Lande bragt til Anvendelse paa Ulykkesforsikringsområdet og vil antagelig trænge helt igennem her. Principielle Indvendinger af Betydning kan ikke anføres derimod*).

*) Den sociale Ulykkesforsikring gælder kun Ulykkestilfælde under Arbejde. Med Hensyn til Forsikringens Omfang er man naaet videst i England, hvor Loven af 1906 praktisk talt giver enhver Lønarbejder Krav mod sin Arbejdsgiver i Ulykkestilfælde. I andre Lande er man af praktiske Hensyn ikke naaet saa vidt. I nogle Lande, som i England, har man overhovedet ikke skabt nogen Organisation til at bære Forsikringen, men nøjedes med at paalægge Arbejdsgiverne at udrede Erstatning og saa iøvrigt overladt til dem selv, hvorledes de vilde sikre sig. Et Skridt videre gaar man i Danmark ved Loven af 7. Januar 1898 med dens anerkendte Selskaber, i hvilke Arbejdsgiverne kan tegne Forsikring med den Virkning, at Ansvarer overføres til Selskaberne. I en Del Lande, som Italien og Danmark (Lov af 1. April 1905 om Søfolks Forsikring og Lov af 27. Maj 1908 om Landbrugets Forsikring) paalægger man Arbejdsgiverne at tegne Forsikring (Forsikrings-tvang), og endelig gør man i Tyskland, Østrig og Norge Arbejdsgiverne til »fødte« Medlemmer af Forsikringsinstitutionen (Tvangsforsikring). Se nærmere herom min Afhandling »Et Ulykkesforsikringsproblem« i Dansk Forsikringsaarbog 1906. Foruden om Organisationsspørgsmaalet staar der Strid om, hvorvidt Erstatningerne til Invalidere og omkomnes efterladte bør

Tvungen Sygeforsikring er foruden i Tyskland og Østrig indført i Luxemborg, Ungarn og Norge.

En fuldstændig Invalidforsikring har intet Land uden Tyskland, men Frankrig har den 5. April 1910 faaet en Lov om Alderdomsforsikring af Arbejdere og Bønder*). Med denne Lov er Tvangsforsikringsprincippet blevet knæsat af den franske Lovgivningsmagt, og dermed har den erkendt, at de Bestræbelser, som gennem Generationer er udfoldede for en Løsning ad Frivillighedens Vej, ikke har ført til Maalet. Formaalet med den franske Lov er at sikre en Alderdomsrente fra 65 Aars Alderen. Allerede fra 55 Aars Alderen kan den forsikrede dog fordrø at faa Renten udbetalt, men den bliver saa forholdsvis mindre. Bliver den forsikrede fuldstændig Invalid, kan han faa Renten endnu tidligere. Den forhøjes da med et Statstilskud af indtil 60 frcs. aarlig. Tvangsforsikringen omfatter 11 Millioner Lønarbejdere med indtil 3000 frcs. aarlig Indtægt. Desuden gives der smaa Arbejdsgivere i Industri og Landbrug Adgang til frivillig Forsikring. Loven paa-lægger de forsikrede en Kopskat af 9 frcs. aarlig for

udbetales i Form af en Kapital en Gang for alle eller en aarlig Rente. Se nærmere herom: Det nordiske Arbejderforsikringsmøde i København 1907 S. 49—66 og S. 123—130 samt min Afhandling: Kapital- eller Renteudbetaling i Tidsskrift for Industri (Aarg. 1907, S. 3 ff.) Jfr. ogsaa det af mig udarbejdede Hefte I b af Zachers: Die Arbeitsversicherung im Auslande S. 23—27. Det gøres her gældende, at for Invaliditetserstatningernes Vedkommende maa Kapitaludbetaling ved de mindre Invaliditeter og Renteudbetaling ved de store være den rette Løsning. I den Retning er Udviklingen ogsaa gaaet i Tyskland.

*) Se nærmere E. C.: Den franske Alderdomsunderstøttelse. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1910 S. 468. Det er sikkert det rigtigste at benytte Terminologien Alderdomsforsikring om denne Type af Love.

Mænd, 6 frs. for Kvinder og 4 frs. 50 cts. for mindreaarige; Arbejdsgiverne yder ligesaa meget, og Staten sikrer gennem Tilskud af en Kapital en Livrente af 60 frs. aarlig. En Mand, der ved Lovens Ikrafttræden er 25 Aar gammel, vil, naar han er 65 Aar gammel, kunne opnaa en Rente paa 292 frs. For den, der er ældre, giver Loven Overgangsbestemmelser. Det er jo ikke meget store Beløb, der ydes, men Lovens finansielle Rækkevidde er dog meget stor; man regner, at de opsamlede Kapitaler vil naa op til omtrent 12 Milliarder frs.

Forsikringsbidragene samles i Depositokassen, og Forsikringen sker gennem Stats-Forsikringskassen, men kan ogsaa overtages af Hjælpekasserne (Sociétés de secours mutuels) og andre anerkendte Kasser. Af megen Interesse er en Bestemmelse om, at Staten yder 1 fr. 50 cts. til Hjælpekasserne for hver af de forsikrede, der har sikret sig Sygehjælp i Kasserne. Dette staar uden Tvivl i Forbindelse med en — sikkert velbegrundet — Frygt for, at naar det offentlige af tvinger Befolkningen Forsikringsbidrag, vil dette gaa ud over den frivillige Forsikringsbevægelse. Det er derfor højst sandsynligt, at tvungen Invalideforsikring vil drage tvungen Sygeforsikring efter sig.

Ved første Øjekast kan det kun undre, at Frankrig har indført en Forsikring, der væsentlig kun er en Alderdomsforsikring, og at det ikke har gjort Skridtet fuldt ud og skabt en almindelig Invalideforsikring som den tyske. Paa den internationale Arbejderforsikringskongres i Rom 1908 blev der givet en Forklaring af de franske delegerede, som er af Interesse, ogsaa fordi den kaster et ejendommeligt Strejflys over franske

Tilstande*). De erklærede alle, at en bureaukratisk Ordning, som den, der findes i Tyskland, kun er mulig i Frankrig, naar Ydelserne er afhængige af Kendsgeringer, hvorom der ingen Strid kan være, som Opnaelsen af en vis Alder eller fuldstændig Invaliditet. Afhænger Ydelsen derimod af et Skøn, f. Eks. om delvis Invaliditet er til Stede, kan Misbrug ikke undgaas i et demokratisk styret Land som Frankrig. Selv i Tyskland havde det vist sig, at det aarlige Antal ny Renter i Løbet af 3—4 Aar var steget med 50 % paa Grund af en slap Administration og først var sunket til det tidligere Niveau ved en energisk Indskriden fra Regeringens Side. Saadanne Farer vilde man være langt mere udsat for i Frankrig, fordi den politiske Indflydelse her har Mulighed for at gøre sig gældende. De franske delegerede kunde derfor kun se Løsningen paa Problemet i en Ordning, der var befriet for Bureaukratiets og Politikernes Paavirkning**). Og en saadan Løsning ligger lige for Haanden. Vejen er vist af de saakaldte Genforsikringsforbund til Understøttelse af de langvarigt syge, som de franske og belgiske Hjælpkasser frivilligt har oprettet. Indenfor saadanne Genforsikringsforeninger kan der føres den fornødne Kontrol, frigjort for uvedkommende Indflydelse, og træffes de fornødne Foranstaltninger til Opnaelse af de syges Helbredelse. Hvad disse Genforsikringsforeninger har

*) Actes du VIII Congrès International des Assurances sociales III, S. 603—612.

***) Det her omtalte er kun en enkelt Side af Befolkningens Reaktion mod Misforholdene i dette embedsmandsredne og politikerplagede Land. Jfr. hermed P. Schous Afhandling om Funktionærkrisen i Frankrig i Tilskuerens Junihefte 1911, navnlig S. 549—50 om Bestræbelserne for at indskrænke Statens Myndighed og erstatte den med frivillige Sammenslutninger.

udrettet, er dog endnu langt fra tilfredsstillende. De bør gøres mere omfattende gennem Tvang og mere ydedygtige gennem Statstilskud. Paa denne Maade bygger Tvangsforsikringen videre paa de Resultater, den frivillige Forsikring gennem nogle Generationer har opnaaet, Kontinuiteten holdes vedlige. Det man vil, er, som Lederen af de franske Hjælpekasser Mabileau sagde i sin brillante Tale paa Kongressen i Rom, Tvang med Hensyn til Formaalet, Frihed med Hensyn til Midlerne.

Disse Planer om at bygge Invalidforsikringen op paa Sygeforsikringen — i og for sig saa naturlige, da Invaliditeten som oftest skyldes Sygdom — er det, som søges virkeliggjorte i den »National Insurance Bill«, som den engelske Finansminister Lloyd George den 4. Maj 1911 forelagde Underhuset. Forslaget omfatter foruden tvungen Syge- og Invalidforsikring tillige tvungen Forsikring mod Arbejdsløshed.

Dette storstilede Forslag er i sig selv vel egnet til at vække Opmærksomhed. Men ikke mindre Opsigt har den Modtagelse, det har faaet i Underhuset, gjort. Efter at Lloyd George havde holdt sin to og en halv Time lange Tale, rejste Austen Chamberlain, John Redmond og Ramsay Mac Donald sig som Ordførere for de forskellige Partier og erklærede alle, at de — selvfølgelig med alt muligt Forbehold overfor Enkeltheder — kunde give Forslaget deres Tilslutning. Tvangsforsikringstanken, om hvilken der har staaet saa lidenskabelige Kampe i andre Lande, synes saaledes uden Sværds slag at skulle erobre det Land, hvor man mest energisk har stillet Kravet til den enkelte om at hjælpe sig selv, og som alle har set hen til som et

Forbillede paa, hvilke store Resultater der kunde opnaas gennem Selvhjælp. Uforklarligt kan dette se ud, men det er det ikke. Thi Nutidens England er meget forskelligt fra John Brights og Richard Cobdens England. De engelske Fagforeninger har forlængst vendt sig nu til en Statssocialisme, som er moderat og reformvenlig, maaske ikke saa meget fordi Englænderne af Naturen er »praktiske« og vanskelige at begejstre for abstrakte Idealer, men nok saa meget fordi Arbejderpartiets politiske Indflydelse er stor, og det derfor ikke kan indskrænke sig til at formulere fromme Ønsker, men tillige maa paatage sig Ansvaret for Dagens Politik. Ogsaa i Englands Middelstand har socialistiske Ideer af den samme moderate Farve fundet betydelig Indgang, under Paavirkning af den lille, men indflydelsesrige fabriske Kreds*). Man tør derfor vistnok sige, at medens Bismarck i forrige Aarhundrede i genial Forudanen af, hvad Tiden krævede eller vilde kræve, paatvang Tyskland sin Socialreform, er den tilsvarende Æra i Englands Historie langt mere en moden Frugt af en folkelig Bevægelse, som nu søger at give sig praktiske Udslag. At det har været af den største Betydning, at denne Bevægelse har haft en Lloyd George til at formulere sine Krav, er en anden Sag. Den her antydede Forskel mellem den tyske og den engelske Socialreforms Opstaaen afgiver tillige Forklaringen paa mange Forskelligheder mellem de to Lovgivninger.

Det karakteristiske ved det Afsnit af Lloyd Geor-

*) Jfr. Afsnittet »Sozialpolitische Verschiebungen« S. 344—375 i Schulze-Gaewernitz: Britischer Imperialismus und englischer Freihandel. Leipzig 1906.

ges Forslag*), som har Overskriften »National Health Insurance«, er da det, at det gaar ud paa saa vidt muligt at benytte de bestaaende, af den frivillige Forsikringsbevægelse fremgaaede Friendly Societies til Bærere af en tvungen, fuldstændig sammensmeltet Syge- og Invaliditetsforsikring. Da en saadan Forsikring paa Grund af den store Risiko nødvendigvis kræver en bred Basis, kan kun Friendly Societies med mindst 10000 Medlemmer opnaa Anerkendelse til at overtage den tvungne Statsforsikring. Disse anerkendte Selskaber har imidlertid ikke nødig at optage andre forsikringspligtige Personer end dem, de selv ønsker som Medlemmer. Denne betydningsfulde Indrømmelse til Friendly Societies Selvstyre har medført Nødvendigheden af særlige Foranstaltninger for dem, der ikke kan blive eller ikke vil være Medlemmer af Friendly Societies. De Præmiebeløb, som betales af eller for disse Personer (der i Forslaget kaldes Postkontor-Indskydere, Post Office depositors), tilflyder en Postkontor-Fond, som forvaltes af de ved Loven oprettede Grevskabs-Sundhedskommissioner, hvis Medlemmers ene Trediedel vælges af Grevskabsraadet, den anden Trediedel af anerkendte Selskaber, og den tredje saa vidt muligt af Postkontor-Indskyderne. Det er klart nok, at Sundhedskommissionerne faar med de daarligste Risikoer at gøre, alle dem, som Friendly Societies har vist fra sig. Man kan mene om denne Ordning, hvad man vil, men man maa indrømme, at den paa en beundringsværdig

*) Der kan ikke her være Tale om et udtømmende Referat af dette omfattende Lovforslags Indhold, men kun om at fremhæve de Sider af det, som skønnes at have Betydning i den foreliggende Sammenhæng.

Maade bevarer Friendly Societies Bevægelsesfrihed under Tvangsforsikringen. Iøvrigt forudsætter Loven, at Postkontor-Indskydernes Forsikring, der er ret ufuldstændig, bliver gjort mere effektiv ved Statstilskud. Sundhedskommissionerne faar desuden videregaaende Opgaver, navnlig med Hensyn til at oplyse Befolkningen om Sundhedspleje og føre Tilsyn med, at Kommunerne træffer de fornødne sanitære Foranstaltninger.

Tvangsforsikringen omfatter med faa Undtagelser alle, der staar i Arbejdsforhold til andre, efter Beregningen ialt 13,9 Mill. Personer. Der er tillige Adgang til frivillig Forsikring for 800000 Personer.

Forsikringsbidragene deles mellem Staten, Arbejdsgivere og Arbejdere. Det samlede Bidrag er ens for henholdsvis Mænd og Kvinder (9 og 8 Pence ugentlig). Forslaget kender altsaa ikke til Lønklasser med forskellige Bidrag, som man har i Tyskland. De mandlige Arbejdes Bidrag er i Almindelighed 4 Pence ugentlig, de kvindeliges 3 Pence, Arbejdsgiverens 3 Pence og Statens 2 Pence. Arbejdere, hvis Ugeløn er under 15 sh., betaler et lavere Ugebidrag, men Arbejdsgiveren betaler til Gengæld saa meget mere, fordi han, som Lloyd George udtrykte sig, har Fordel af lavt lønnet Arbejde. Arbejdsgiver- og Arbejderbidraget betales paa den Maade, at Arbejdsgiverne indkøber Mærker paa Posthusene, som klæbes paa Kort, der opbevares af Arbejderne — altsaa det tyske Klæbesystem. Arbejdsgiverne faar ikke som i Tyskland en Indflydelse paa Bestyrelsen af Forsikringsinstitutionerne, som svarer til deres Bidrag. Sligt lod sig ifølge Sagens Natur ikke gennemføre uden meget indgribende Forandringer af Friendly Societies Organisation. Det

er forøvrigt vistnok særdeles tvivlsomt, om en Mindretalsrepræsentation i Kasserne i og for sig er meget ønskelig, selv fra et Arbejdsgiverstandpunkt. Helt uden Repræsentation bliver Arbejdsgiverne dog ikke, idet deres Foreninger faar Adgang til at vælge Medlemmer af et Raad, som skal knyttes til det Stats-Centralkontor, som oprettes i London for at føre Tilsyn med Forsikringens Gennemførelse. Dette Kontor har blandt andet Forvaltningen af Forsikringsbidragene, der samles i et National Health Insurance Fund.

Ydelserne bestaar i fri Læge og Medicin, Barselhjælp, Sygepenge og Invaliditetsrente. Alderdomsrente udbetales derimod ikke i Henhold til Forslaget, idet den gældende Alderdomsunderstøttelseslov er uberørt af dette*). Foruden almindeligt Lægetilsyn har de forsikrede Adgang til Behandling i Sanatorier og lignende Institutioner, naar de lider af Tuberkulose og andre Sygdomme, som udpeges af Indenrigsministeriet med Tilslutning af Finansministeriet. Forslaget vil saaledes indlede en energisk Kamp mod Tuberkulosen, mod hvilken der hidtil ikke synes at være gjort synderligt i England.

Sygepengene skal for Mænd udgøre 10 sh., for

*) Det gør unægtelig et ejendommeligt Indtryk at se Times i en Redaktionsartikel (Times Weekly Edition, 12. Maj 1911) udtale, at det nu mere end nogensinde maa beklages, at man ikke havde studeret det tyske System, forinden Alderdomsunderstøttelsesloven blev vedtaget. Den tyske Invaliditetslov er af 1889, den engelske Alderdomsunderstøttelseslov af 1908, og forud for den sidste gik en voldsom Agitation, der strakte sig over mange Aar. Ikke desto mindre synes ikke en eneste engelsk Politiker eller anden Mand, der havde Nationens Øre, at have sat sig grundig ind i den tyske Lovgivning. Nu har man altsaa indhentet det forsømte.

Kvinder 7 sh. 6 d. ugentlig i de første 3 Maaneder, derefter i de følgende 3 Maaneder 5 sh. for begge Køn. Invaliderenten udgør 5 sh. ugentlig. Disse Ydelser er altsaa ens for alle uden Hensyn til deres Indkomstforhold -- Bidraget er jo ogsaa det samme for alle. Denne Ordning, som vistnok skyldes den Betragtning, at den tvungne Forsikring bør begrænses til at sikre et vist »nationalt Minimum« af Indtægt under Sygdom og Invaliditet, vil sikkert blive af den største Betydning for Friendly Societies, hvem der aabnes en vid Mark for frivillige Tillæggsforsikringer af Arbejdere, som ikke vil nøjes med det Beløb, som tilkommer dem fra den tvungne Forsikring.

Forslagets anden Del om Forsikring mod Arbejdsløshed har vel ikke den afsluttede Karakter som Syge- og Invaliditetsforsikringen, idet Forsikringstvungen foreløbig er begrænset til Bygningsarbejde ved Huse, Jernbaner, Dokker, Havne, Kanaler, Dæmninger osv., Køretøjer samt Skibsbygning, ialt 2,4 Mill. Arbejdere, men i Betragtning af Opgavens Vanskelighed er dette allerede meget.

Gennemførelsen af den tvungne Forsikring skal efter Forslaget overdrages de ved Lov oprettede offentlige Arbejdsanvisningskontorer, og der ansættes særlige Forsikringsemdsmænd, hvis Afgørelse af, om en forsikret har Krav paa Understøttelse, kan indbringes for Voldgiftsretter. Herved vil man opnaa, at ingen faar Arbejdsløshedsunderstøttelse, forinden det er undersøgt, om han kan faa Arbejde, og at der i det hele tilvejebringes den nøjeste Forbindelse mellem Arbejdsløshedsforsikringen og Arbejdsanvisningen. Overhovedet søger Forslaget paa forskellige, til Dels meget sindrige Maader at virke hen til,

at Arbejdsløsheden formindskes saa meget som muligt.*) Et andet Spørgsmaal er det, om det ved denne Ordning er muligt at gennemføre den saa overordentlig vigtige Kontrol med de arbejdsløse, som Fagforeningerne og de til dem knyttede Kasser har saa udmærkede Betingelser for at varetage. Iøvrigt kan Fagforeningerne overtage Forsikringen.

Forsikringsbidraget for Arbejdsgiver og Arbejder er 5 Pence ugentlig, hvoraf hver betaler Halvdelen. Ogsaa her benyttes det tyske Mærkesystem. Staten yder et Tilskud, der svarer til en Trediedel af det samlede Arbejdsgiver- og Arbejderbidrag. En vigtig Bestemmelse er det, at en Arbejdsperiode paa mindre end en Uge regnes som Beskæftigelse i en hel Uge med Hensyn til Bidragydelse. Heraf følger, at det vil betale sig at beskæftige den samme Arbejder hele Ugen igennem. For yderligere at bidrage til at gøre Arbejdsforholdet fastere, bestemmer Loven, at den Arbejdsgiver, der betaler Forsikringsbidraget forud for en bestemt Arbejder, slipper med at betale 15 sh., medens han ellers vilde komme til at udrede 21 sh. 8 d.

Arbejdsløshedsunderstøttelsen skal udgøre 6 sh. ugentlig i Bygningsindustrien og 7 sh. i Metalindustrien og Skibsbygningsindustrien. Den kan ikke ydes i mere end 15 Uger i Løbet af et Aar og ikke udover, hvad der svarer til en Uges Understøttelse for hver 5 Ugers

*) Som f. Eks. naar Lovens § 74 bestemmer, at saafremt det forekommer en Forsikringsembedsmand, at en forsikret Arbejders Arbejdsløshed skyldes manglende Dygtighed eller Uddannelse, kan han tilbyde ham paa Forsikringsfondets Bekostning at gennemgaa et passende teknisk Kursus. Vægrer den forsikrede sig ved at modtage dette Tilbud, tages dette i Betragtning ved Afgørelsen af, hvad der maa anses for passende Arbejde for ham.

Bidrag. Disse Bestemmelser kan Handelsministeriet dog ændre, naar det finder det rigtigt.

Iøvrigt søger Forslaget at fremme den frivillige Forsikring mod Arbejdsløshed gennem Fagforeningerne.

Dette betydningsfulde engelske Socialforsikringsforslag har i Tyskland fremkaldt en ejendommelig blandet Følelse af Stolthed og Misundelse. Man nyder det selvfølgelig som en Sejr for Tyskland, at Tvangsforsikringstanken saa pludselig er brudt igennem i England, men man føler sig samtidig ligesom lidt beskæmmet over, at der synes at skulle opnaas større Resultater i England, og navnlig at man der dristigt har givet sig i Lag med det vanskeligste af alle Socialforsikringens Problemer, Forsikringen mod Arbejdsløshed, som man hidtil er gaaet uden om i Tyskland. Vist er det, at Lloyd Georges Forslag i Hovedsagen er et originalt Værk, som navnlig har sin Styrke i, at det har forstaaet at bevare noget af det bedste af, hvad Fortidens Udvikling har skabt, under den nye Tingenes Tilstand, og at skaffe Rum for friere Rørelser indenfor Socialforsikringen, dem, det officielle Tyskland har saa liden Sans for.

Tvangsforsikringen betyder i Virkeligheden et Brud med Principet Hjælp til Selvhjælp. Thi dette forudsætter, at den understøttede i Gerningen har lagt sin Vilje til at hjælpe sig selv for Dagen. Tvangsforsikringen sætter Statens Magtbud i Stedet for den understøttedes egne Bestræbelser. Denne Forskel er ikke blot formel, den er af den mest fundamentale praktiske Betydning. Thi medens den frivillige Forsikring er en virkelig Opdragelse til Sparsommelighed og Forsynlighed, er Tvangsforsikringen i bedste Fald indifferent

i saa Henseende. Det maa nemlig erindres, at den tvangsforsikrede yder sit Bidrag, ikke fordi han finder det rigtigt, men fordi han skal. Er Bidraget stort, kan det blive ligefrem forhadet, og i saa Fald virker Tvangsforsikringen som alt andet end en Skole i Forsynlighed. Fra de bedste tyske Autoriteter har man da ogsaa Vidnesbyrd om, at Tvangsforsikringen kan virke nedbrydende paa Sparsommelighedssansen, Ansvarsfølelsen og Redeligheden hos Befolkningen. Dette kommer frem i den tidligere citerede Rapport fra Dr. Zacher til Arbejderforsikringskongressen i Rom 1908 og i en Udtalelse, som den stærkt socialt interesserede Minister, Grev Posadowsky, fremkom med i den tyske Rigsdag den 13. December 1904 i Anledning af et Forslag om at udvide den tvungne Invalideforsikring til de selvstændige Haandværkere. Han taler her om Tegn paa en Svaghed, en Mangel paa Energi hos adskillige Arbejdere, derved at de ikke samler deres endnu tilbageblevne Kræfter for at kæmpe for Eksistensen, men stoler paa Renten. Renten bliver undertiden en fiks Idé, den højeste Lykke, som man søger at naa med hæderlige og uhæderlige Midler.

I Virkeligheden virker Tvangsbidraget i Forhold til den forsikrede som en Beskatning. Det kan derfor ikke undre, at den Tanke er opstaaet at tilvejebringe Midlerne til Sikringen gennem de almindelige Skatter. Man opnaar herved mange Fordele. Administrationsomkostningerne reduceres til et Minimum, man slipper for det ofte særdeles irriterende Indgreb i det daglige Liv, som Opkrævningen af de mange smaa Forsikringsbidrag, f. Eks. gennem Mærkesystemet, medfører. Sikringen knyttes ikke til Arbejdsforholdet og kan derved komme Personer udenfor den egentlige Arbejderklasse

til Gode, Hjælpen kan bedre end efter Forsikrings-systemet afpasses efter Trangen. Vanskeligheden ligger i at finde en heldig Begrænsning med Hensyn til, hvem der skal nyde godt af Understøttelsen. At gøre alle delagtige i Goderne lader sig ikke gøre. Det afskrækkende Eksempel er Englænderen Charles Booths Forslag om at yde alle Englændere fra 65 Aars Alderen 5 sh. om Ugen. Det vilde, naar det var i fuld Virksomhed, koste 648 Mill. Kr. om Aaret. For saa vidt Begrænsningen af Nyderetten foretages i Henhold til visse efter nogle almindelige ydre Kriterier fastsatte Værdighedsbetingelser, er der naturligvis ikke meget at sige dertil. Naar Begrænsningen foretages efter vedkommendes Trang, bliver Betænelighederne derimod større, fordi man derved ikke blot ikke opmuntrer Forsynlighed og Sparsommelighed, men endogsaa kan modarbejde disse værdifulde Dyder. Herpaa kan der dog bødes, bl. a. paa den Maade som er foreskrevet i den danske Alderdomsunderstøttelseslov af 13. Marts 1908 § 4, hvorefter visse Indtægter lades ude af Betragtning ved Bedømmelsen af den understøttedes Trang. Det er som bekendt paa Alderdomsunderstøttelsen, det her omtalte Princip er blevet bragt til Anvendelse, først i Danmark (L. af 9. April 1891), senere i New Zealand (1898) og paa Australiens Fastland og nu sidst i England ved Loven af 1. August 1908, som traadte i Kraft den 1. Januar 1910. Den engelske Alderdomsunderstøttelseslov er i vigtige Henseender forskellig fra den danske. Retten til Understøttelse indtræder i England først ved 70 Aars Alderen, i Danmark ved 60 Aars Alderen. Udgifterne afholdes England udelukkende af Statskassen, i Danmark deles

de mellem Stat og Kommune. I Danmark skal Ydelsen foruden i fri Sygebehandling bestaa i det nødvendige til Underhold — altsaa en Fattiglovsbestemmelse, den danske Alderdomsunderstøttelseslovs Akilleshæl —; i England har man, hvad vi herhjemme kalder faste Takster, saaledes at den, der har en aarlig Indtægt af indtil 378 Kr., faar 4 Kr. 50 Øre om Ugen (5 sh., altsaa det samme Beløb som Invalideunderstøttelsen efter Lloyd Georges Forslag). Ved højere Aarsindtægter synker Understøttelsen og bortfalder for dem, der har mere end 570 Kr. om Aaret i Indtægt. Det vil ses, at de gamle i England kan sikre sig en ikke helt ringe Indtægt, uden at deres Ret til Rente lider derunder. Formuens Størrelse har ingen Betydning for Pensionsretten, saaledes som f. Eks. efter den newzealandske Lov, undtagen for saa vidt den afkaster Indtægt. Dette har ifølge de engelske Fattiginpektørers Indberetning haft den kuriøse Følge, at ret velhavende Personer har tilsneget sig Alderdomspension ved at anbringe deres Formue til en meget lav Rente (1 $\frac{0}{10}$ om Aaret). Der skal findes Eksempler paa alderdomsunderstøttede med en Formue paa 1000 £ (18000 Kr.), der oppebærer fuld Pension. Den aarlige Udgift, som Loven medførte for Staten, udgjorde i 1909 158 Mill. Kr. Antallet af Nydere var 910000. I Frankrig har man ved Lov af 14. Juli 1905 indført en tvungen Forsørgelse af ubemidlede Oldinge (Personer over 70 Aar), Invalider og uhelbredelige. Understøttelsen, der skal udgøre fra 5 til 20 frcs. om Maaneden, udredes af Kommune, Departement og Staten i Forening. I 1908 udgjorde de ca. 66 Mill. Kr., som kom 400000 understøttede til Gode. Denne Lov har

dog, ligesom Loven af 15. Juli 1893 om fri Sygepleje, langt mere Karakter af en Fattiglov end de tidligere omtalte angelsaksiske og danske Love. Frankrig har nemlig ikke som England og Danmark en almindelig obligatorisk Fattigpleje, og de nævnte Love skulde udfylde denne Mangel. Netop det, at Alderdomsunderstøttelsen hos os er en Hjælp udenfor Fattigvæsenet, giver den en Særstilling, som man ikke synes rigtig at have forstaaet i Udlandet. Faktisk er det i hvert Fald, at det ikke anses som ydmygende eller deklasserende at modtage Alderdomsunderstøttelse, en Omstændighed, som i høj Grad forøger Understøttelsens Værdi for Modtageren, men paa den anden Side ganske vist bevirker, at adskillige nu søger offentlig Hjælp, som tidligere vilde gøre alt for at undgaa det og søge at slaa sig igennem paa anden Maade. —

Da det her kun har været Hensigten at skildre en Udviklingsgang, skal jeg ikke komme langt ind paa de Problemer, som vor egen Socialforsikring frembyder for Øjeblikket. Det er som bekendt Forsorgen for Invaliderne, der er det brændende Spørgsmaal, men ogsaa Hjælp til Enker med Børn er et Krav, der melder sig stærkt. Nu er Situationen den, at vi har en frivillig Sygekassebevægelse, som med rigelig Understøttelse fra Stat og Kommune har bredt sig saa stærkt, at mere end en Trediedel af Befolkningen over 15 Aar er i Sygekasse. Det er muligt, at en Del er kommet med i Bevægelsen, som efter deres Indkomstforhold burde staa udenfor, men det er i alt Fald urigtigt, naar det er paastaet, at den ikke har formaaet at trænge ned til de allerfattigste. De anstillede Undersøgelser har tværtimod vist, at Bevægelsen har et

kraftigt Tag i de slettest stillede Befolkningslag, og at der er godt Haab om, at man ved ihærdig Agitation kan faa de allerfleste med*). Men det er klart nok, at saafremt man aftvinger dem Bidrag til anden Forsikring, f. Eks. til Invalidforsikring, saa ligger den Fare nær, som man har øjnet i Frankrig, at man hæmmer Sygekassebevægelsen, ja sætter den tilbage i Væksten. Kravet om en tvungen Sygeforsikring vil saa melde sig. Om det vil være muligt her til Lands, saaledes som Tendensen er i flere fremmede Lande, at bygge en Invalidforsikring op paa Sygeforsikringen, er vel meget tvivlsomt. Forholdene er smaa, Sygekasserne har nok sluttet sig sammen i Centralforeninger, men kun for at løse det vigtige Overflytningsspørgsmaal og genforsikre visse trykkende Udgifter. Derimod har der, saa vidt mig bekendt, ikke for Alvor været Tale om en fortsat Sygeforsikring som i de franske og belgiske Genforsikringsforeninger. Man maa vel saa gribe til en bureaukratisk ordnet Invalidforsikring uden organisk Forbindelse med Sygeforsikring, men derimod muligvis efter tysk Mønster omfattende Aldersforsikring. Er man nu som nærværende Forfatter af den Opfattelse, at Tvangsforsikring er et Nødmiddel, som man kun bør gribe til, naar den frivillige ikke kan løse Opgaven, og anser man den frivillige Forsikring som en folkeopdragende Faktor af høj Rang, bør man saa vidt muligt lade den frivillige Forsikring udvikle sig uforstyrret paa de Omraader, hvor den har vist sig at have kunnet naa noget, og hvor den giver

*) Se Gustav Ottesen og P. J. Pedersen: Hvem er Medlemmer af de statsanerkendte Sygekasser? Tidsskrift for Arbejderforsikring VI S. 337—343.

Haab om yderligere Fremgang. Og dette synes muligt, naar man til den unægtelig nødvendige Reform af vor Alderdomsunderstøttelseslovgivning i engelsk Retning føjer en Invalideunderstøttelse for dem, der varigt mister Arbejdsevnen inden Alderdomsunderstøttelsen indtræder ved det 60. (hellere det 65.) Aar. Efter hvad der nu oplyses, vil en Invalideunderstøttelse ikke blive saa særdeles kostbar. Ved en saadan Ordning vil man naa det meget væsentlige, at der gennem Syge- og Arbejdsløshedsforsikringen stadig vil blive stillet Krav til den enkeltes Ansvarfølelse, men et Krav, som i det hele og store ikke er over Evne. Man undgaar altsaa det Skær, paa hvilket den frivillige Forsikring altid og overalt har lidt Skibbrud — at der stilledes den Opgaver, den ikke magtede.

Socialforsikringen er kun en enkelt Strømning i den sociale Udviklings store Flod. Det bliver til syvende og sidst denne, der kommer til at bestemme Retningen. Men vi bør dog, som den store engelske Statsmand, der for Tiden søger at reformere sit Lands Socialforsikring, bestræbe os for, at det værdifulde, som Fortidens Udvikling har skabt, og som kan bevares, ikke gaar til Bunds.